

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET HÜSREV ALTAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2019/38086)

Karar Tarihi: 21/10/2020

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : M. Emin KUZ
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Muzaffer KORKMAZ
Başvurucu : Ahmet Hüsrev ALTAN
Vekili : Av. Figen ALBUGA ÇALIKUŞU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet hükmünden sonra verilen tutuklama kararının hukuki olmaması ile tutuklama kararı veren ve bu karara karşı itirazı inceleyen ağır ceza mahkemelerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/11/2019 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir.
6. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, kamuoyunca tanınan bir gazeteci ve yazardır.

9. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış, bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine karar verilmiştir. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmişlerdir (*Aydın Yavuz ve diğerleri* [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25).

10. Darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra eğitim, sağlık, ticaret, sivil toplum ve medya gibi farklı alanlardaki yapılanmasına yönelik olarak Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından soruşturmalar yürütülmüş; çok sayıda kişi hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirleri uygulanmıştır (*Aydın Yavuz ve diğerleri*, § 51; *Mehmet Hasan Altan (2)* [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, § 12).

11. Bu kapsamda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurunun da aralarında bulunduğu ve çoğunluğu gazeteci, yazar ve akademisyen olan on yedi şüpheli hakkında FETÖ/PDY'nin medya yapılanmasıyla bağlantılı olarak soruşturma başlatılmıştır.

12. Başvurucu, Başsavcılık tarafından 10/9/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır.

13. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı aynı tarihte Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından tutuklanması istemiyle başvuruycuyu İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir.

14. İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği 22/9/2016 tarihinde başvurunun tutuklanması talebini reddetmiştir. Bununla birlikte Hâkimlik başvurunun adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

15. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, aynı gün Hâkimliğin bu kararına itiraz etmiş ve başvuru hakkında tutuklamaya yönelik yakalama emri düzenlenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

16. Anılan talebin kabulü üzerine başvuru 23/9/2016 tarihinde İstanbul 1. Sulh Ceza Hâkimliğinde hazır edilmiş ve başvurunun Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından tutuklanmasına karar verilmiştir.

17. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 12/4/2017 tarihli iddianamesi ile başvurunun Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

18. İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi 3/5/2017 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve E.2017/127 sayılı dosya üzerinden kovuşturma aşaması başlamıştır.

19. Yargılama sonunda İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/2/2018 tarihli kararıyla başvuru sahibinin cebir ve şiddet kullanarak, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya, bu düzen yerine başka bir düzen getirmeye veya bu düzenin fiilen uygulanmasını önlemeye teşebbüs etme suçundan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasıyla mahkûmiyetine ve hükümle birlikte tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

20. Başvurucu mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş ve istinaf başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesinin 2/10/2018 tarihli kararıyla esastan reddedilmiştir.

21. Başvurucunun anılan kararı temyiz etmesi üzerine Yargıtay 16. Ceza Dairesi 5/7/2019 tarihinde mahkûmiyet hükmünün bozulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... örgütün, anayasal düzene karşı icra edeceği kalkışma öncesindeki sürece mutad siyasi muhalefet görüntüsü vermeye çalışmak ve örgütün sempatican sınıfını oluşturan geniş halk kitleleri nazarında sözde meşruiyetini korumak amacına hizmet eder mahiyetteki, gazetecilik faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi de mümkün olmayan sübut bulan eylemlerinin, TCK'nın 314/3 ve 220/7 maddeleri delaletiyle 314/2. maddesinde düzenlenen, hiyerarşik yapısına dahil olmamakla birlikte FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne yardım etmek suçunu oluşturduğu, gözetilmeden suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde anayasayı ihlal suçundan mahkûmiyetlerine karar verilmesi... [bozmayı gerektirmiştir.] "

22. Bozma ilamı sonrası başvuru hakkındaki yargılama İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2019/252 sayılı dosyasında devam etmiştir.

23. İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi 4/11/2019 tarihli kararıyla başvuru sahibinin terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan 10 yıl 6 ay hapis cezasına mahkûm edilmesine ve yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanarak tahliyesine karar vermiştir. Karar gerekçesinin adli kontrol tedbirine ilişkin kısmı şöyledir:

"Sanığın üzerine atılı suçun niteliği, tutuklukta geçirmiş olduğu süre, tutuklamanın koruma tedbiri mahiyetinde olması, tutuklama tedbiri ile öngörülen hukuki faydanın adli kontrol tedbiri ile de sağlanabileceği hususunda Mahkememizde oluşan Kanaat dikkate alınarak sanığın TAHLİYESİNE, salıverilmesi için bulunduğu yer cezaevi müdürlüğüne yazı yazılmasına, 11-Sanığın CMK 109/3-a gereğince Yurt Dışına Çıkışının yasaklanması suretiyle adli kontrol altına ALINMASINA...[karar verildi.]"

24. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı 6/11/2019 tarihinde tahliye kararına itiraz etmiştir. Söz konusu itiraz İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yerinde görülmemekle incelenmesi amacıyla İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi 12/11/2019 tarihli kararı ile itirazı kabul etmiş ve başvuru sahibinin tutuklanmasına yönelik yakalama emri çıkartılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Sanığın sıfatı, tutuklu kaldığı süre, haber üzerinden bir çok sempatzanı etkilemesi, aldığı ceza ve temyiz sürecinde cezanın aleyhine ağırlaşma ihtimali, pişmanlık göstereceğine dair beyanlarının olmaması bir kısım aynı suç ile ilgili hakkında adli işlemler yapılan suç faillerinin yurt dışında firari olması ve ülkemiz aleyhine bir takım aleyhe söylemler ve lobıcılık faaliyetinde bulunmuş olmaları, suçun kaçma şüphesi var sayılan katalog suçlardan olması, sanığın konumu sıfatı eylemlerindeki yoğunluk, aldığı ceza miktarı, tutuklu kaldığı süre, eylemlerinin uzun süreye yayılmış olması dikkate alınarak adli kontrol tedbirlerinin harici davranışları da dikkate alınarak amaca hizmet etmediği, bu nedenle İstanbul Cumhuriyet Savcısının sanık Ahmet Hüsrev ALTAN'ın tahliyesine yönelik yapmış olduğu İTİRAZININ KABULÜNE... [karar verildi.]"

25. İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesi anılan karar kapsamında hazır edilen başvurucunun ifadesini almış ve 13/11/2019 tarihinde başvurucunun terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Sanığın üzerine atılı Silahlı Terör Örgütünün İçindeki Hiyerarşik Yapıya Dahil Olmamakla Birlikte Örgüte Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme suçunun vasfı ve mahiyeti, mahkememizin 12/11/2019 tarih 2019/552 değişik iş sayılı karardaki gerekçeler almış olduğu cezanın miktarı, hakkında verilen Anayasa Mahkemesi' nin ve Yargıtay 16. Ceza dairesinin sübut ve tutukluluk durumu ile ilgili tespit ve değerlendirmeleri, tutuklu kaldığı süre, terör suçu olması nedeni ile muhtemel infaz süresi, suçun kaçma şüphesi var sayılan katalog suçlardan olması, tutuklama şartlarının devam etmesi, şahsi ve diğer halleri, sanığın üzerine atılı yasa maddesinde öngörülen cezaların alt ve üst sınırları, suçun sübutu halinde verilmesi muhtemel ceza miktarı ve güvenlik tedbirleri gereğince tutuklamanın daha amaca uygun olduğu, adli kontrol tedbirlerinin amaca hizmet etmeyeceği, şahsi ve özel halleri, eylemlerinin yoğunluğu, suç vasfı ve delil durumu dikkate alınarak şu aşamada adli kontrol tedbirlerinin yetersiz kalacağı, Anayasanın 13. maddesindeki düzenlemede dikkate alındığında adli kontrol hükümlerinin bu aşamada yetersiz kalacağı, mahkememizin CMK 104/2. Maddesi gereğince şüpheli veya sanığın tutukluluk halinin devamına veya saltverilmesine hakim ve mahkemece karar verilebileceği bu kararlara itiraz edilebileceğinin belirtildiği, hükmün yasal temyiz veya istinafa tabi olmak ile birlikte tahliyeye itiraz veya tutuklamaya itiraz taleplerinin CMK 268. Maddesi gereğince itiraz mercileri tarafından inceleneceği, aynı zamanda sanık hakkında TCK 309. Maddeden hüküm verildiği ve suç vasfı değiştirilerek TCK'nun 314/2, 3713 Sayılı Yasa'nın 5. Maddesi gereğince hüküm verildiği, alt ve üst sınırları içerisinde üst inceleme mercileri tarafından cezanın miktarı yönünden değerlendirme yapılabileceği, bu hususun aleyhe bozma yasağı içerisinde ve usuli kazanılmış hakkın içinde değerlendirilemeyeceği, aleyhe itiraz durumunda bu hususunda temyiz ve istinaf makamlarınca cezanın miktarı yönünden resen değerlendirileceği, bu nedenle sanık müdafilerinin yersiz itirazlarının reddi ile sanığa verilen cezanın miktarı ve yukarıda açıklanan gerekçeler ile tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu kanaatine varılmakla CMK'nun 100 ve devamı maddeleri gereğince sanığın TUTUKLANMASINA... [karar verildi.]"

26. Başvurucu tarafından tutuklama kararına itiraz edilmiş, itiraz mercii olan İstanbul 28. Ağır Ceza Mahkemesi ise 14/11/2019 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...sanığa verilen ceza miktarı, sanığın tutuklu kalmış olduğu ve hükmedilen cezanın muhtemel infaz süresi, sanık hakkında isnat edilen suçun CMK 100/3 maddesinde sayılı kaçma şüphesi var sayılan katalog suçlardan olması, aynı suçtan yargılanan çok sayıda sanığın yurt dışına kaçmış olması, sanık hakkında adli kontrol tedbirlerinin uygulanmasının

dava konusu ve sanık açısından yetersiz kalacağı anlaşıldığından İstanbul 27. Ağır Ceza Mahkemesince verilen 13/11/2019 Tarih ve 2019/557 D.İş sayılı tutuklama kararının usul ve yasaya uygun olduğu görülmekle sanık Ahmet Hüsrev ALTAN müdafininin tutuklama kararına yapmış olduğu itiraz ve tahliye taleplerinin REDDİNE... [karar verildi.]"

27. Başvurucu anılan kararı 14/11/2019 tarihinde öğrendiğini ifade etmiştir.

28. Başvurucu 21/11/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

29. Başvurucu, mahkûmiyet hükmüne karşı da istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

30. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 6/1/2020 tarihli kararıyla hükme karşı yalnızca temyiz kanun yoluna gidilebileceğini belirterek yargılama dosyasının ilgili Yargıtay ceza dairesine gönderilmek üzere İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesine tevdiine karar vermiştir.

31. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama temyiz aşamasında derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

32. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "*Tutuklama kararı*" kenar başlıklı 101. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir."

33. 5271 sayılı Kanun'un "*Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri*" kenar başlıklı 104. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Bu kararlara itiraz edilebilir."

34. 5271 sayılı Kanun'un "*Usul*" kenar başlıklı 105. maddesi şöyledir:

"103 ve 104 üncü maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adli kontrol uygulanmasına karar verilir. (Ek cümle: 24/11/2016-6763/23 md.) 103 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca yapılan istemler hariç olmak üzere örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından bu süre yedi gün olarak uygulanır. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/15 md.) Duruşma dışında bu karar verilirken Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafinin görüşü alınmaz. Bu kararlara itiraz edilebilir."

35. 5271 sayılı Kanun'un "*Kanun yollarına başvurma hakkı*" kenar başlıklı 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Hâkim ve mahkeme kararlarına karşı Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık ve bu Kanuna göre katılan sıfatını almış olanlar ile katılma isteği karara bağlanmamış, reddedilmiş veya katılan sıfatını alabilecek surette suçtan zarar görmüş bulunanlar için kanun yolları açıktır."

36. 5271 sayılı Kanun'un "İtiraz olunabilecek kararlar" kenar başlıklı 267. maddesi şöyledir:

"Hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde, mahkeme kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir."

37. 5271 sayılı Kanun'un "İtiraz usulü ve inceleme mercileri" kenar başlıklı 268. maddesinin (2) numaralı fıkrası ve (3) numaralı fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"(2) Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir."

(3) (c) Asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından verilen kararlara yapılacak itirazların incelenmesi, yargı çevresinde buldukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye; son numaralı daire için birinci daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir."

38. 5271 sayılı Kanun'un "Karar" kenar başlıklı 271. maddesi şöyledir:

"(1) Kanunda yazılı olan hâller saklı kalmak üzere, itiraz hakkında duruşma yapılmaksızın karar verilir. Ancak, gerekli görüldüğünde Cumhuriyet savcısı ve sonra müdafî veya vekil dinlenir."

(2) İtiraz yerinde görülürse merci, aynı zamanda itiraz konusu hakkında da karar verir."

(3) Karar mümkün olan en kısa sürede verilir."

(4) Mercinin, itiraz üzerine verdiği kararları kesindir; ancak ilk defa merci tarafından verilen tutuklama kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilir."

B. Uluslararası Hukuk

39. İlgili uluslararası hukuk için bkz. Kadri Enis Berberoğlu, B. No: 2017/27793, 18/7/2018, §§ 35-37; Ç.Ö. [GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 22-24.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

40. Mahkemenin 21/10/2020 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

41. Başvurucu; hapis cezasına mahkûm edildiğini ve adli kontrol kararıyla tahliye edildiğini, ancak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının tahliye kararına yaptığı itirazın kabulü üzerine tutuklama tedbiri için gereken şartların bulunmamasına rağmen tahliye sonrası yaptığı açıklamalara dayanılarak tekrar tutuklandığını belirtmiştir. Başvurucu; İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının adli kontrol kararını içeren hükme karşı itiraz hakkının bulunmadığını, ayrıca itiraz sürecinde görev alan ve üst kanun yolu mercii sıfatı taşımayan diğer ağır ceza mahkemelerinin hakkında verilen hükmü ve buna bağlı olarak adli kontrol kararının hukukiliğini denetleyerek tutuklama tedbirine karar verme yetkisine sahip olmadıklarını ifade etmiş, belirtilen nedenlerle Anayasa'nın kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını düzenleyen 19. maddesinin üçüncü ve sekizinci fıkraları ile ifade ve basın hürriyetlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

42. Bakanlık görüşünde; mahkûmiyet kararının verildiği tarihte başvurucunun suç isnadına bağlı tutulma hâlinin sona erdiği, başvurucunun bu tarihten sonraki döneme ilişkin olarak hürriyetinden yoksun kalmasının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasındaki *bir suç isnadına bağlı tutma* değil aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan *mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi* niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

43. Bakanlık ayrıca İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının adli kontrol kararına itiraz hakkının bulunduğu ve itiraz sürecinde görev alan mahkemelerin yetkili olduğu görüşündedir.

44. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki açıklamalarını yineleyerek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile ifade ve basın hürriyetlerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

45. Anayasa'nın "*Kişi hürriyeti ve güvenliği*" kenar başlıklı 19. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kamunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; ... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz."

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun bu bölümdeki şikâyetlerinin özü, mahkûmiyet kararıyla birlikte verilen adli kontrol kararına yapılan itirazın kabul edilerek tutuklama tedbiri için gereken şartların gerçekleşmemesine rağmen hakkında tutuklama kararı verilmesine yöneliktir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının adli kontrol kararını içeren hükme karşı başvurucunun itiraz hakkının bulunmaması ve hakkında verilen adli kontrol kararını itiraz sürecinde görev alan ağır ceza mahkemelerinin denetleyip tutuklamaya dair

karar vermeye yetkili olmamaları nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ve ifade ile basın hürriyetlerinin ihlal edildiği iddiaları da aynı şekilde tutuklama kararının hukuka aykırı olduğu iddiasına ilişkindir. Bu itibarla bu kısımdaki iddiaların Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir (*Nail İlbey*, B. No: 2012/958, 16/7/2014, §§ 18-21; *Turgut Ketken*, B. No: 2012/1006, 16/7/2014, §§ 18-21; *Ökkeş Alp Kırıkkanat*, B. No: 2012/1011, 16/7/2014, §§ 18-21; *Gürkan Yıldız*, B. No: 2012/1100, 16/7/2014, §§ 18-21; *Devrim Rehber*, B. No: 2012/1284, 16/7/2014, §§ 18-21).

47. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konulduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında, şekil ve şartları kanunda gösterilmek koşuluyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (*Murat Narman*, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

48. Anayasa'nın kişilerin fiziksel hürriyetlerini güvence altına alan 19. maddesinin kişi hürriyetinin kısıtlanmasına imkân tanıdığı durumlardan biri de maddenin ikinci fıkrasında "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" olarak belirlenmiştir. Bu nedenle yargı organlarınca verilecek mahkûmiyet kararları kapsamında hapis cezasının veya güvenlik tedbirlerinin infaz edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ihlal etmez (*Tahir Canan (2)*, B. No: 2013/839, 5/11/2014, § 33).

49. Mahkemelerce verilmiş mahkûmiyet kararlarının yerine getirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan özgürlükten yoksun bırakma hâlleri Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrası kapsamına dâhil ise de anılan kural, mahkûmiyet kararının değil tutmanın hukuka uygun olmasını güvence altına almaktadır. Dolayısıyla bu güvence kapsamında, kişi hakkında hükmedilen hapis cezasının yerindeliği veya orantılılığı incelemeye tabi tutulamaz (*Günay Okan*, B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 18).

50. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" ile bağlantılı bir ihlal iddiası söz konusu ise Anayasa Mahkemesinin görevi kişinin hürriyetten yoksun bırakılmasının kısmen ya da tamamen bu koşullarda gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmekle sınırlıdır. Bir kimse Anayasa'da yer alan diğer sebepler (yakalama, gözaltı ve tutuklama gibi) dışında ancak "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" kapsamında hürriyetinden yoksun bırakılabilir. Eğer tutmanın kısmen veya tamamen bu koşulları taşımadığı tespit edilirse bu durumun meşru bir amacının olduğundan veya ölçülü olduğundan söz edilemez ve doğrudan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ihlal edilmiş olur (*Ercan Bucak (2)*, B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 39; *Şaban Dal*, B. No: 2014/2891, 16/2/2017, § 31).

51. Bir mahkûmiyet kararının infazına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesi açık bir hüküm içermemektedir. Bununla birlikte Anayasa'nın 19. maddesinin amacı kişileri keyfi bir şekilde hürriyetten yoksun bırakılmaya karşı korumak olup maddede öngörülen istisnai hâllerde kişi hürriyetine getirilecek sınırlamaların da maddenin amacına uygun olması gerekir (*Abdullah Ünal*, B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 38). Bir kimsenin "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" kapsamında hürriyetinden yoksun bırakıldığının söylenebilmesi için her şeyden önce hürriyeti kısıtlayıcı

ceza veya güvenlik tedbirinin bir mahkeme tarafından verilmesi, ikinci olarak yerine getirilecek kararın hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirlerine ilişkin olması gerekir. Ceza veya güvenlik tedbiri içermeyen bir karara dayanılarak bir kimsenin hürriyetinden yoksun bırakılması mümkün değildir. Son olarak hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya güvenlik tedbirinin kapsamını aşmaması gerekir (*Ercan Bucak (2)*, § 40; *Şaban Dal*, § 32).

52. Diğer yandan suç isnadına bağlı tutulmanın başladığı tarih, başvurucunun ilk kez yakalanıp gözüaltına alındığı durumlarda bu tarih; doğrudan tutuklandığı durumlarda ise tutuklama tarihidir. Suç isnadına bağlı tutulmanın sona erdiği tarih ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince mahkûmiyet hükmünün verildiği tarihtir (*Murat Narman*, § 66).

53. Buna göre bir kimse yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm olmuşsa ve hükümler birlikte tutukluluğun devamına veya tutuklamaya karar verilmişse hüküm sonrasındaki tutulma hâlinin *suç isnadına* değil *mahkûmiyete bağlı* tutma olarak kabulü gerekir. Bireysel başvuru incelemesi açısından tutuklamanın şartları ile mahkûmiyet kararı verilmesi arasındaki esaslı fark bunu gerektirir. Zira mahkûmiyete karar verilmekle ilk derece mahkemesince -henüz mahkûmiyet kararı kesinleşmemekle birlikte- isnat olunan suçun işlendiği kabul edilmekte ve bu nedenle sanık hakkında hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilmektedir. Bu durumdaki tutulmanın da kuvvetli suç şüphesi ve bir tutuklama nedenine dayalı olan *suç isnadına bağlı tutma* niteliğinde olmadığı açıktır. Hükümler birlikte verilen tutukluluğun devamı veya tutuklama kararı sonrasındaki hürriyetten yoksun kalmanın *mahkûmiyete bağlı* tutma olarak kabulü için mahkûmiyet kararının kesinleşmesi de gerekmez (*Korcan Pulatsü*, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

54. Somut olayda 10/9/2016 tarihinde gözüaltına alınan ve 22/9/2016 tarihinde tutuklanan başvurucu hakkında 4/11/2019 tarihinde mahkûmiyet hükmü tesis edilmiş ve hükümler birlikte yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanarak başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir. Ancak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının tahliye kararına itirazı kabul edilmiş ve süreç sonunda başvurucu 13/11/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

55. Buna göre başvurucunun suç isnadına bağlı tutulma hâli, hakkında ilk derece mahkemesince mahkûmiyet hükmüyle birlikte tahliye kararının verildiği 4/11/2019 tarihinde sona ermiştir. Başvurucunun bu tarihten sonraki döneme ilişkin olarak -13/11/2019 tarihli kararlar- hürriyetinden yoksun kalması, Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında *bir suç isnadına bağlı tutma* niteliğinde değil aynı maddenin ikinci fıkrası kapsamında *mahkûmiyete bağlı tutma*, bir diğer ifadeyle "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" niteliğindedir. Bu nitelikteki bir tutmayla ilgili olarak yapılan bireysel başvuruda *suç isnadına bağlı tutmaya* ilişkin güvencelerin uygulanması mümkün değildir. Nitekim Anayasa Mahkemesi ilk derece mahkemesince mahkûmiyet hükmüyle birlikte tutukluluğun devamına karar verilen bir olayda istinaf incelemesinin duruşmalı yapıldığı durumda dahi devam olunan hürriyetten yoksun kılma hâlinin suç isnadına değil mahkûmiyete bağlı tutma niteliğinde olduğunu belirtmiştir (*Mehmet Şimşek*, B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 55-66).

56. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi*" ile bağlantılı bir ihlal iddiası söz konusu ise Anayasa Mahkemesinin görevi kişinin hürriyetten yoksun bırakılmasının kısmen ya da tamamen bu koşullarda gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmekle sınırlıdır. Bu kapsamda yapılan incelemede başvuru mahkûmiyet kararını ve mahkûmiyete bağlı tutma kararını veren mercinin bir mahkeme olmadığı, kararın hürriyeti kısıtlayıcı bir niteliğinin bulunmadığı veya hürriyetten yoksun bırakılmanın mahkemece verilen hürriyeti kısıtlayıcı ceza veya tedbirinin kapsamını aştığı şeklinde bir iddiasının somut olayda bulunup bulunmadığına bakılmalıdır (C.Ö., § 38).

57. Başvurucu; İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının adli kontrol kararını içeren hükme karşı itiraz hakkının bulunmadığını, ayrıca itiraz sürecinde görev alan ve üst kanun yolu mercii sıfatı taşımayan diğer ağır ceza mahkemelerinin hakkında verilen hükmü ve buna bağlı olarak adli kontrol kararının hukukiliğini denetleyerek tutuklama tedbirine karar verme yetkisine sahip olmadıklarını, tutuklanma sürecinin bu şekilde yetkisiz makamlar tarafından başlatılıp nihayete erdirildiğini ifade ederek esasında mahkûmiyete bağlı tutma kararını veren mercinin bir mahkeme olmadığını ileri sürmektedir.

58. Bu kapsamda yapılan incelemede; İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvuru hakkında verilen hükmün hapis cezasına mahkûmiyet ile başvuru mahkemesinin adli kontrol altına alınarak tahliyesini içerdiği, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 5271 sayılı Kanun'un 104. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 260. maddesinin (1) numaralı fıkrasına istinaden yapılan itirazın ise tahliye kararına ilişkin olduğu ve itiraz sürecinin 5271 sayılı Kanun'un 267., 268. ve 271. maddelerinin ilgili hükümlerine (bkz. §§ 32-38) uygun şekilde cereyan ederek nihayetinde başvuru mahkemesinin anılan hükümlerde işaret edilen mahkeme tarafından tutuklandığı, aynı şekilde bu tedbire yönelik itirazın da kanuni yetkisi bulunan mahkeme tarafından reddedildiği görülmektedir (bkz. § 26). Sonuç olarak başvuru mahkemesinin tutuklanma sürecinin yetkisiz makamlar tarafından başlatılıp neticelendirilmesi ve böylelikle mahkûmiyete bağlı tutma kararını veren mercinin bir mahkeme olmadığı iddiasının dayanaktan yoksun olduğu değerlendirilmiştir.

59. Açıklanan gerekçelerle başvuru mahkemesinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvuru mahkemesinin bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutuklama Kararı Veren ve İtiraz İncelemesi Yapan Ağır Ceza Mahkemelerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

60. Başvurucu, tutuklama kararı veren ve bu karara karşı itirazını inceleyen ağır ceza mahkemelerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

61. Bakanlık görüşünde, başvuru mahkemesinin bu bölümdeki iddialarına ilişkin bir açıklamada bulunulmamıştır.

2. Değerlendirme

62. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (bkz. § 46). Bu itibarla bu kısımdaki iddiaların Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir (*Mustafa Başer ve Metin Özçelik*, B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133).

63. Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde, kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmali dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçe ve deliller açıklanmalıdır (*Veli Özdemir*, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

64. Somut olayda başvuru, başvuru formları ve eklerinde, inceleme konusu ihlal iddiasına dair hiçbir belirleyici ya da ayırt edici ifade kullanmamış ve iddiasını herhangi bir olgu veya olay belirtmeksizin soyut olarak dile getirmiştir. Dolayısıyla başvuru ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaylara ilişkin iddialarını kanıtlama ve hangi Anayasa hükmünün ihlal edildiğine ilişkin açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını ortaya koyma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmıştır.

65. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklama kararı veren ve itiraz incelemesi yapan ağır ceza mahkemelerinin bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

Başvuru Numarası : 2019/38086

Karar Tarihi : 21/10/2020

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 21/10/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI